

HOOFDSTUK 1 – vrijdag 18 december 1942

Ze hadden het weer gedaan, Jezus aan het kruis genageld, en dit keer was ik uitgenodigd om het resultaat te komen bekijken. Het kruis stond niet op de heuvel Golgotha even buiten de muren van Jeruzalem, maar op een verhoging achter in de Nieuwe Kerk aan het Spui, hartje Den Haag.

De zoon van God bleek een man met rossig haar dat glansde van het vocht en ik kon me zomaar voorstellen dat het bromzout angstzweet was. Het was afgrijselijk wat ze met hem hadden gedaan. Het slachtoffer was aan het kruis gespijkerd, letterlijk. Grote, taps toelopende nagels met een afgeplatte vierkante kop waren door zijn polsen en voeten geslagen. Verspreid over de vloer van het plateau lagen splinters en schilfers hout. Zijn lichaam was ontkleed op een witte lendendoek na, die keurig gedrapeerd zijn onderlichaam bedekte. Het slachtoffer had zichzelf benat, de doek was geel gekleurd door urine die hij had laten lopen.

Als hij nog leefde toen hij aan het kruis was gespijkerd, dan moest hij pijn rechtstreeks afkomstig uit de hel hebben doorstaan. Om in dat geval zijn ongetwijfeld dierlijke geschreeuw te dempen, was een prop laken in zijn mond geduwd. De witte stof was bloedrood gekleurd. Ook rond zijn ogen had bloed gelekt. Het zag eruit of hij overdreven was geschminkt voor een gruwelijke voorstelling waarin hij de hoofdrol speelde. Het hoofd van de dode hing naar links en rustte op de schouder. Het lichaam van de man hing krom aan het kruis, wellicht door vergeefse pogingen de gruwelijke pijn draaglijker te maken.

Ik huiverde en dat was niet alleen omdat het tegen kerst liep, het ijskoud in het kerkgebouw was en de klok tegen drieën in de ochtend wees. Zo'n afgrijselijk schouwspel had ik niet eerder in mijn carrière gezien; godzijdank.

De patholoog van justitie, mijn vriend Peter van Kaweisch, stond met twee benen op de bovenste sport van een houten ladder, die voor de zekerheid door twee mannen van de Dienst Forensisch Onderzoek werd vastgehouden. De arts woog gemakkelijk 125 kilo en als hij op de gladde vloer met trap en al zou wegglijden, dan was er geen houden aan. Hij kreeg mij zoals gebruikelijk zonder om te kijken in de gaten.

'Charlie!'

'Peer.'

'Hij is dood.'

'Ik geloof niet dat hij een kans heeft gehad dat te verhinderen,' zei ik peinzend.

'Hoe zou-ie zo hoog zijn opgehangen?' vroeg Van Kaweisch in zijn sappige Brabantse tongval. 'O en deze uitschuifbare trap lag hier op de grond.'

'Getakeld?' suggereerde ik. 'Dan heb je sterke jongens nodig.'

'Hij is niet heel zwaar, nog geen zeventig kilo, schat ik,' klonk het bovenaan de ladder.

Het moest hoe dan ook aardig wat inspanning en motivatie hebben gekost om de man aan het verankerde kruis te spijkeren.

Schuin achter me weerklonk geroezemoes uit de kerkbanken. Daar zat de chef van de forensische onderzoekers, Rigo Burda, met nóg een medewerker zijn ongeduld weg te praten. Ze rookten er een sigaret bij. Dat vloekte met de religieuze omgeving, maar eerlijk gezegd lustte ik er zelf ook wel een.

Rigo Burda, een NSB'er behorend tot het Haagse vendel, was baas over zijn eigen winkeltje en hoefde op hoofdcommissaris Hamer na van geen enkele politiemann een bevel op te volgen. Zo had hij het graag, despoot in zijn eigen rijk en op straat een

schreeuwerige meeloper in zijn NSB-uniform. We waren geen vrienden, maar ook weer niet echt vijanden.

Voor in de kerk ging de deur open en in het vage licht dat boven de ingang brandde, zag ik een bekend gezicht verschijnen. *Kriminalrat* Christian Irbach van de *Kriminalpolizei* in Den Haag stapte handenvrijvend tegen de kou binnen. Hij droeg gelukkig geen uniform, in tegenstelling tot de jonge blonde man die quasinonchalant achter hem aan de kerk kwam binnenslenteren.

Irbach rekende ik tot de gematigden onder de Duitse bezetters. Hij was een echte politieman, een ervaren rechercheur die vroeger in Leipzig had gewerkt, en een bekwame ook nog, had ik ondervonden. Bij de *Kripo* was tegenwoordig het merendeel van de medewerkers van huis uit geen politieman en dat was te merken aan haar rammelende onderzoeken.

We liepen met uitgestoken hand op elkaar toe. Irbach was een nette man met een scheiding in zijn grijze haren, precies in het midden van zijn hoofd.

‘Christian, het is goed u weer eens te zien.’ Op die voet stonden we, beleefd en respectvol. Voornamen ja, maar tutoyeren was er niet bij. Een pluspunt was ook dat Irbach een cursus Nederlands had gevolgd. We hadden wel eens samengewerkt.

‘Wie anders dan u krijgt een zaak als deze op dit tijdstip toegeschoven? Hoe is het met u, Charlie?’

‘Koud en slaperig, maar wel beter dan met hem.’ Ik wees met mijn rechterduim over mijn schouder naar de man aan het kruis. ‘Kom kijken,’ nodigde ik hem uit. ‘Kan uw collega tegen het werk van een psychopaat, met bloed en andere akelige uitzichten?’

‘We zullen het weldra merken, Charlie, hij is vorige week vers uit Coburg gearriveerd.’

Met de jonge *Kripo*-rechercheur op sleeptouw wandelden we voor de kathedraal langs tot het plateau achterin en liepen de twee treden op. Iemand had het licht boven de achterzijde ervan opgedraaid, waardoor de voorstelling van onderaf bezien een hels

verlicht karakter kreeg. Het spierwitte gezicht van de dode man en het rood van het bloed rond zijn mond en in zijn ogen, alsmede het gescheurde vlees rond de metalen nagels in zijn voeten en polsen vormden een huiveringwekkend beeld.

Christian en Van Kaweisch groetten elkaar beleefd. We bekeken het schouwspel. Naast me hoorde ik mijn Duitse collega binnensmonds iets mompelen en achter me kokhalsde de jonge *Unterscharführer*. Zijn voetstappen verwijderden zich snel. Achter ons ging de deur in het voorportaal open en dicht.

‘Het werk van de duivel,’ fluisterde Irbach.

‘Een Nederlandse of een Duitse Mefisto? Wat denkt u?’ informeerde ik. Hij schudde zijn grijze hoofd. ‘Uw collega staat Gods oprijlaan te bevuilen,’ zei ik, met een knik van mijn hoofd naar achteren. Het braken was binnen te horen.

‘Alle begrip,’ zei de Kriminalrat, ‘het is ook een walgelijke vertoning. Hebt u al met de dominee gesproken?’

‘Nee, ik ben net binnen.’

‘Wie ontdekte de moord?’

‘De dominee zelf, als ik het goed heb begrepen uit het telefoontje van het hoofdbureau.’

Rigo Burda vond dat hij niet kon achterblijven bij het collegiale handje schudden. Hij kwam aangesneld en greep Irbachs hand. Die richtte zich tot ergernis van Burda meteen weer tot Van Kaweisch.

‘*Herr Doktor*, is het voor u goedenavond of goedemorgen?’

De arts begon aan de vervaarlijke afdaling van de wiebelende ladder. Hij bereikte Moeder Aarde ongedeerd en wierp zijn parafernalia in zijn openstaande tas. De twee mannen van de forensische dienst lieten de trap opgelucht los en wreven hun armen om hun op de proef gestelde spieren te helpen ontspannen.

‘Het is goedenavond voor mij, ik sliep nog niet toen ik werd gewaarschuwd, Herr Kriminalrat.’ Met een zakdoek wiste Van Kaweisch het zweet van zijn voorhoofd en pakte een stukje karton

uit zijn broekzak. ‘Dit zat in de lendendoek.’ Hij reikte het me aan. *Simon Speijer*, stond er in blokletters met potlood, met een kerkkruisje erachter. Ik liet het mijn collega zien.

‘Ken ik niet, u?’ vroeg Irbach. Ik schudde mijn hoofd.

‘Hij moet ergens tussen één en twee uur zijn overleden,’ vervolgde Van Kaweisch. ‘Lastig preciezer te zijn, onder meer vanwege de temperatuur in dit onderkoelde gebedshuis. Maar hij is nog niet lang dood. Het slachtoffer,’ hij keek omhoog naar het kruis en wij keken automatisch met hem mee, ‘liep tegen de veertig, met een lichaam dat niet bijzonder krachtig was, integendeel. De doodsoorzaak is ongewis, maar ik vermoed dat de harde klap die hij op zijn hoofd heeft gekregen hem de das heeft omgedaan. Heel misschien leefde hij nog toen hij werd vastgespijkerd, maar dat heeft dan niet lang geduurd. Minuten. Vandaar wat bloed- en urineverlies. Het lichaam vecht zich letterlijk dood in een poging de krankzinnige foltering te weerstaan. Totale verzwakking in de strijd om zuurstof, waartegen ook een relatief jong lichaam als het zijne niet bestand is.’ De Brabantse arts krabde zich op zijn hoofd en wees nog eens naar het slachtoffer. ‘Van mij mag hij, nadat de heer Burda en consorten hem hebben bekeken en gefotografeerd, eraf en naar het Zuidwal worden overgebracht.’

‘Hoelang duurt het eer een lichaam het na kruisiging begeeft?’ vroeg ik.

Van Kaweisch maakte bolle wangen en stootte tussen zijn lippen door een tocht adem uit. ‘Zonder een fatale klap op je kop? Ik ben geen expert, dat is niemand, nou ja, de dader misschien, maar ik denk dat dat varieert van enkele uren tot misschien wel een etmaal bij sterke mannen in goede conditie. Weet ’t niet exact. Stierf Jezus niet in het tiende uur?’

‘Zal ’t opzoeken in de Bijbel,’ zei ik.

‘Ik zal zorgen dat een lijkwagen de dode komt oppikken. Ik ga er nu vandoor, met jullie beider welnemen,’ sprak hij vermoeid.

Irbach knikte zoals alleen Duitsers dat kunnen: kort en krach-

tig, vanuit zijn nek, zonder dat er een wervel afbrak.

De omvangrijke Peter van Kaweisch greep zijn wollen winterjas van de vloer en trok die aan. Daarna pakte hij zijn gehavende leren tas, sloot die en maakte zich uit de voeten. Zijn lichaam kwam echter snel weer tot stilstand, hij draaide zich naar ons en duwde kort een hand tegen zijn mond. Hij stak zijn rechterwijsvinger op toen hij zei: 'Ah ja, bijna vergeten... hij is besneden.' Mijn Duitse collega en ik keken elkaar aan. 'Ja,' herhaalde de arts nadrukkelijk, 'besneden. Circumcisie.'

'Peer.'

'Charlie.'

De politiearts drukte zijn hoed op zijn hoofd en kuierde op zijn gemak naar de uitgang. Christian Irbach en ik keken onwillekeurig nog eens naar het goddeloze tafereel op het plateau.

'Onze beurt,' hoorden we Rigo Burda tegen zijn drie mannen zeggen. Ze traptten hun sigaretten op de vloer uit, grepen de houten kisten waarin hun spullen zaten en sleepten die luidruchtig over de stenen vloer in de richting van het kruis.

Ik keek om me heen en wees mijn Duitse collega op de deur rechts achterin, voorbij de verhoging, waar de doorgang naar de privévertrekken van de dominee van de Nieuwe Kerk zich moest bevinden.

We hadden hem over het hoofd gezien en ik wist niet hoelang hij daar al was, want voor die ingang stond een man onbeweeglijk in de schaduw. Ik hoopte dat hij de geintjes en het roken in zijn kerk had gemist.

'U bent de dominee van deze kerk, neem ik aan?' vroeg ik.

'Klopt.' Hij was een tengere man met een onvaste stem. Hij droeg kort zwart en grijs haar dat dun begon te worden. De dominee zag er bleekjes en ingevallen uit, maar dat gold wegens gebrek aan vitaminen tegenwoordig voor het grootste deel van de bevolking. Ik schatte hem op een jaar of vijftig. 'Zoontjes,' voegde hij toe, 'Bastiaan Zoontjes.'

‘Charlie Swieninck, ik ben de chef van het Bureau Bijzondere Delicten van de Haagse politie, belast met moordonderzoeken. Dit hier is mijn collega Irbach van de Kriminapolizei.’

De dominee knikte ons toe. ‘Volgt u mij, in huis is het warmer.’ Hij ging ons voor door een smalle, hagelwit geverfde gang zonder ramen, een soort sluis tussen het huis van de Heer en dat van Zijn magere dienaar. Ik moest met mijn lange lijf van twee meter en twee centimeter bukken om mijn hoofd niet tegen het plafond te stoten. Aan het einde van de gang, misschien een meter of zes lang, opende de dominee een fraaie houten deur met rechthoekige panelen. Een welkome golf warmte kwam ons tegemoet.

In de opening verscheen een vrouw met een geschrokken gezicht. Om haar schouders rustte een grijze mantel waarvan ze de kraagpunten met een hand beschermend bijeenhield. Ze leek vroegoud, met haar vlassige grijze haar, dat achter op haar hoofd in een knoet werd vastgehouden door een houten klem. Twee muisgrijze ogen keken vanachter dikke brillenglazen afkeurend de wereld in. Misschien niet zo verwonderlijk wanneer je echtgenoot in het holst van de nacht na het ontdekken van een ongekend drama met twee onbekende mannen je huis binnenstapt.

‘Annette, deze heren zijn van de politie,’ verklaarde de geestelijke aan zijn vrouw. ‘Heren, mijn echtgenote.’

Ik gaf de angstige Annette een hand en trad de hal binnen, die de vorm van een hexagram had, een zeshoek, zoals de kerk was opgetrokken als een dubbele octagon, twee geschakelde achthoeken.

Dominee Zoontjes opende een van de vier deuren, ontstak met zijn arm om de hoek een lamp en liet ons voorgaan. Direct achter de deur ging het twee stenen treden omhoog naar wat vermoedelijk de consistoriekamer was, de plek waar de ouderlingen vergaderden. Kasten afgeladen met boeken en een plat, goudkleurig kruisbeeld op een vrije plek aan de muur. Op het groene ingelegde leer van de tafel lagen boeken en papieren dooreen, een

prettige, erudiet aandoende chaos. Aan het verste uiteinde stond een handgemaakt schaakspel van been. Naast het bord stonden een halfvolle pot boerenjongens en een leeg glas met een lepeltje. Een verduisteringsgordijn onttrok het zicht op een klein raam. We namen plaats.

‘U wilt natuurlijk weten hoe ik...’ begon de bleke dominee en keek daarna zonder woorden naar een plek achter ons in een van zijn kasten.

‘Dat zou ons verplichten,’ moedigde ik hem aan.

Hij slikte voor hij van wal stak zijn weerzin tegen het beeld van de kruisiging dat op zijn netvlies stond gebrand weg. ‘Ik maak er geen gewoonte van ’s avonds voor het slapen of ’s nachts als ik de slaap niet kan vatten, een kijkje in de kerk te nemen, zeker niet nu het er zo koud is. Behalve de eer die wij de Heer betuigen, gebeurt er niets in het kerkgebouw.’

‘Waarom ging u vannacht dan wel kijken? Kan het zijn dat u onbewust geluiden heeft opgevangen?’ vroeg ik hem. Ik dacht aan het getimmer op het houten kruis.

De predikant vouwde zijn onderlip over de bovenlip en haalde tegelijk zijn schouders op. ‘Onze slaapkamer is achterin, je hoort er niks van de kerk. Ik ging als bij ingeving. Noem het intuïtie. Ik móest eruit en gaan kijken. Maar natuurlijk kan het dat ik ergens van wakker ben geworden.’

‘En het is ook niet zo dat u iets zag, een lichtschijsel bijvoorbeeld.’

‘Hoe? De ramen in de kerk zijn voorzien van verduistering, dus als daar al licht brandde, had ik dat toch niet hier vanuit huis of de tuin kunnen zien.’

Zo eenvoudig, verduistering, ook voor moordenaars die binnen ongestoord bij voldoende kunstlicht hun missie wensen uit te voeren. ‘Waar zitten de lichtschakelaars?’

‘In de kerk, direct links naast de deur die naar de gang hier leidt. Een blok met een dozijn schakelaars.’

‘Is de kerk ’s avonds altijd afgesloten?’

‘Zo rond vijven ’s middags sluit ik af, zeg maar net voor het avondeten. Het is het laatste dat ik in het kerkgebouw doe. Ik houd ervan de deuren van mijn kerk overdag open te laten voor ieder die behoefte voelt afzondering en stilte te vinden, en met de Heer alleen te zijn. Het zijn geen makkelijke tijden voor de mensen, dat hoef ik u niet uit te leggen.’ Hij stuurde een schichtige blik richting Irbach, maar die was zo kies volkomen onbewogen te blijven onder het gezegde.

‘En dan gaan de lichten uit en begeeft u zich met uw vrouw aan tafel?’ Mijn vraag klonk enigszins neerbuigend: kerk dicht en eten maar.

De man van God sprak dan ook op verdedigende toon: ‘Zo is het, ja. Alle spijzen die de Here ons schenkt, aanvaarden wij en niets van Hem is verwerpelijk als het met dankzegging wordt aanvaard. Timotheüs 4.’

Aan mij had hij een slechte als het om Bijbelse citaten ging. Mijn vader geloofde niet en mijn Engelse moeder was religie haar leven lang subtiel uit de weg gegaan. Op mijn vraag als kleine jongen ‘bestaat God?’ had ze subtiel geantwoord: ‘Dat weet Hij alleen.’ Daar kon je dus net niks mee.

‘Toen u in de kerk ging kijken, welk licht deed u toen aan?’

‘Enkele oostelijke zijlichten, dat is aan de kant van de kansel, eigenlijk onvoldoende om de dingen daar duidelijk te onderscheiden.’

‘En toen?’

‘Ik wandelde wat rond, koos het zijpad meteen links en keerde vanaf het voorportaal via het middenpad langs het spreekgestoelte terug.’ Onbewust voerde Zoontjes de spanning op door hier even te pauzeren. ‘Opeens voelde ik... een dreiging, laat ik het zo noemen, terwijl ik het plateau achterin naderde. Mijn ogen vonden vanzelf hun weg naar het verankerde kruis. Er klopte iets niet, het silhouet deugde niet. Toen zag ik het. Ik zag een man van

vlees en bloed aan het kruis hangen. Hij leefde niet meer, dat wist ik meteen. Een gruwel.'

Het zweet brak hem opnieuw uit en zijn mond bleef openstaan. Hij zocht onze blikken. De dominee had gelijk, dat in een lichaam geen leven meer huist, dat vertelt je instinct je onmiddellijk en definitief. De dood schrikt zo intens en indringend af, die is herkenbaar. Dat wat we het minste willen zien, zien we het best van alles.

'U was...'

'Perplex? Nee, nee, meer dan dat, compleet *stupéfait*. Ik heb als dominee stervenden en doden gezien. Maar dit is een misdaad...'. Zijn blik gleed van ons weg en nam plaats in zijn herinnering.

'Hebt u het slachtoffer aandachtig bekeken?'

'Ik ken hem niet, als u dat bedoelt,' sprak Bastiaan Zoontjes. 'Ik rende na de ontdekking de kerk uit, hierheen. Ik was bang en belde meteen de politie.'

'Hij heette misschien Simon Speijer,' zei ik. De dominee zei de naam niets. 'Bent u nog teruggegaan naar de man aan het kruis? Ik bedoel, stel dat u zich had vergist in uw overtuiging dat hij al overleden was.'

Gods vertegenwoordiger in deze gemeente keek me onzeker aan. 'Ik ben teruggekeerd in de kerk, ja, precies om de reden die u opwerpt, ondanks mijn vaste overtuiging dat hij niet meer leefde. Toen moest ik ondanks mijn vrees...'

'Hem heel dicht naderen.'

Hij knikte, ik begreep hem en zijn bloedstollende gang in de richting van het kruis. Voor hetzelfde geld was de moordenaar nog in de kerk. Het gezicht van onze gastheer vertrok in een donkere grimas. Hij fluisterde zijn woorden: 'Het einde, het armageddon, meneer Swieninck, de ondergang van de mensheid in een explosie van extreem geweld, samengebald in dat helse schouwspel, in mijn kerk.'

Hij had onverwacht iets heel anders aanschouwd dan de ver-

trouwde Bijbelplaatjes van de gekruisigde Jezus, op wiens gezicht in getemperde pasteltinten gekwelde droefheid was geschilderd.

‘De man was werkelijk dood. Ik raakte... zijn voet aan. Hij was koud.’

‘Ik wist niet dat er in protestantse kerken zulke grote kruisen stonden,’ zei ik. ‘Ik meen dat uw geloofsgenoten in de zestiende eeuw de Beeldenstorm voor dergelijke afgoderij hebben georganiseerd.’

Hij glimlachte flauwtjes. ‘We geloven in woorden, maar hebben wel kruisen, meestal klein en aan een muur, en zonder een Jezusbeeld eraan bevestigd. Ons kruis hier in de kerk is een cadeau van een West-Indische zusterkerk, en dat... konden wij slechts in dankbaarheid aanvaarden.’

‘Dominee, wanneer is uw volgende dienst?’

‘Zondagochtend om halftien.’

‘Ik houd contact met u. Na het onderzoek door mijn collega’s die nu bezig zijn, wordt de kerk officieel afgesloten en verzegeld. Niemand mag erin, ook u niet. Ook uw privétoegang tot de kerk wordt afgesloten.’

Hij keek verschrikt op. Zijn wereldbeeld was al beschadigd en nu deed ik tot overmaat van ramp Gods huis op slot.

‘Ik zal toezien dat uw kerk zodra het kan, weer toegankelijk voor u en uw gemeenteleden is. U begrijpt dat de sporen daar dermate belangrijk zijn dat die in geen geval aangetast of verloren mogen gaan.’

‘Ik zal u zo de sleutels geven,’ zei hij berustend.

Hoe zouden hij en zijn verschrikte Annette de onmogelijke gebeurtenissen samen verwerken? Zouden ze elkaars bleke, dooraderde handen vasthouden? Je zou denken dat wie jaar in, jaar uit de vreselijkste feiten uit de Bijbel over zijn kudde uitstortte, wel wat gewend was en zou moeten weten waarover hij het had. Maar een man aan het kruis in het echt was wel even iets anders dan een verhalend beeld dat ervan werd geschetst. De beschrij-

ving van Jezus aan het kruis zou voor de dominee vanaf vandaag compleet anders zijn.

Ik keek snel naar mijn zwijgzame collega. Irbach schudde nauwelijks merkbaar zijn hoofd.

‘Morgen,’ sprak ik tot onze gastheer, ‘kom ik in de loop van de dag voorbij. U moest nu maar proberen nog wat te slapen. Ik houd zolang de sleutels van uw kerk.’

‘Dat is goed,’ sprak de kleurloze predikant, die op was van de doorstane emotie. Zoontjes pakte in de hal een sleutelbos van een haak.

‘Ik sluit zo de deur in de kerk af, houdt u zich aan de verzegeling en betreed uw kerkgebouw niet, hoe lastig dat misschien ook voor u is.’

Irbach en ik begaven ons via de witgekalkte passage terug in de kerk. Ik draaide daar de deur achter ons in het slot. De Kriminalrat legde een hand op mijn arm. ‘Als u het niet vervelend vindt, Charlie, dan haak ik af en keer terug naar mijn bed. Morgen overdag zal ik u laten weten of het Duitse leger een besneden soldaat of officier kwijt is.’ Hij deed er een ironisch glimlachje bij. De Kriminalpolizei liet zwaar geweld graag aan ons over als er zo gauw geen Duitse invalshoek te vinden was.

‘Wens me geluk en wijsheid, Christian,’ antwoordde ik. We schudden elkaar de hand en mijn Duitse collega verliet de Nieuwe Kerk zonder om te zien naar de dode aan het kruis. Zijn jonge collega uit Coburg zou onderhand wel uitgekotst zijn.

Ik stapte het plateau op en Rigo Burda kwam ogenblikkelijk naar me toe. ‘Niet veel soeps, Swieninck. We hebben met flitslicht enkele foto’s gemaakt. Morgen bij daglicht doen we het dunnetjes over, dan kunnen we meteen de vloer, ik bedoel de h ele vloer van de kerk, alsmede de banken en het orgel onderzoeken. Een behoorlijk karwei, mag ik wel zeggen.’

Zijn klaagzang was terecht. De Nieuwe Kerk was zeker meer dan dertig meter lang en twintig meter breed, dat was zeshonderd

vierkante meter vloeroppervlak. Gods kille huis telde bovendien honderden zitplaatsen.

En dan dat orgel achterin, dat eruitzag als een instrument dat door een waanzinnige was ontworpen. Ik keek omhoog naar de tientallen glanzende pijpen, een bewerkte houten overkapping en de onzichtbare plek van de beiaardier ergens op eenhoog, om het zo te zeggen. Drukke allegorische voorstellingen op houten panelen aan weerszijden van het orgel complementeerden de behuizing van het ingewikkelde instrument.

‘Ik stuur die twee geüniformeerde jongens voor de deur naar huis en laat één andere komen. Sluit jij af na verzegeling en laat de bos sleutels bij die volgende smeris achter, tenzij je denkt dat je morgenochtend vóór mij weer hier aanwezig bent. En plak ook een zegel op die deur daar.’ Ik gebaarde met mijn hoofd schuin achter me, naar de toegang tot het domicilie van de dominee.

‘Maak je niet zo druk, Swieninck,’ reageerde Burda. ‘Wij werken zo eerst die heilige boef weg.’ Hij wees zonder om te kijken achter zich, naar de hoofdrolspeler van deze nacht, die verstild en onderuitgezakt eenzaam aan het kruis hing.

‘Een lijkwagen is onderweg. Help de broeders om hem er zo voorzichtig mogelijk af te halen. Ben benieuwd wat voor nagels er zijn gebruikt. En bovendien is het tijd dat hij kan gaan liggen.’

‘Wij zijn onwetend, onhandig noch onbekwaam, Swieninck,’ reageerde Burda geprikkeld en hield een nijptang omhoog. Hij had gelijk, ik kon het rustig aan hem overlaten, hij was een kundige kwal, misschien wel de beste kwal in het vak.

Ik had geen aanvechting te blijven kijken hoe de forensische experts de nagels uit de voeten en polsen van de gekruisigde wisten te trekken. In mijn verbeelding hoorde ik het afschrikwekkende geluid dat bij die handeling hoorde.

Op straat, kleumend en wel, groetten de twee agenten me hoopvol en tikten beleefd tegen hun pet. Ze droegen het nieuwe winteruniform van de politie: lange zwarte jas, zwarte laarzen,

glanzende zwarte riem en een zwarte pet. Ze waren nauwelijks meer van de bezettende macht te onderscheiden, die dankzij de Duitse ontwerper Hugo Boss goedgekleed Europa onder de voet liep.

Ik verlostte ze uit hun lijden met de mededeling dat ze op hun bureau aan de Jan Hendrikstraat koffie konden gaan drinken en telefonisch aan de Laan Copes van Cattenburch in mijn opdracht om een vervanger konden vragen. Op het hoofdbureau deden ze nogal eens verwaand tegen de dienders van de kleinere bureaus.

Ik greep mijn dienstfiets en reed tussen de geopende hekken linksaf het Spui op. De vijandige nacht was zwart en grijs en guur, en het regende gestaag ijswater. Met een harde wind die de rechterkant van mijn gezicht bevroor, reed ik terug naar huis in de Schuddegeest, een hofje parallel aan de Javastraat.

Tegen halfvijf die zaterdagochtend kroop ik terug in mijn bed, dat allang ijskoud was geworden. Kruisiging of niet, ik sliep binnen een mum van tijd weer in en droomde nergens over; geloof ik.